Οι Εξελίξεις γύρω από το Brexit και η Σημασία τους για τα Κινήματα

Αντώνης Μπρούμας

Έχουν περάσει ήδη τρία έτη από το δημοψήφισμα, με το οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο έθεσε εαυτό απέναντι στο υπαρξιακό δίλημμα εντός ή εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Προσφάτως η εσωτερική αντιπαράθεση στη χώρα διήλθε στην τελική της φάση. Ο νέος πρωθυπουργός των Tories, ο Μπόρις Τζόνσον, μη εκλεγμένος όπως και η προκάτοχός του, προχώρησε στην απόφαση προσωρινής αναστολής του κοινοβουλίου, προκειμένου να αποφύγει την αναμέτρηση με τους πολιτικούς αντιπάλους της ασύντακτης εξόδου από την ΕΕ.

Εντούτοις, την πρώτη ημέρα λειτουργίας του κοινοβουλίου ο Τζόνσον έχασε την ισχνή πλειοψηφία, καθώς ένας βουλευτής του επιδεικτικά σηκώθηκε από τα έδρανα των Tories και κάθησε στα έδρανα των Φιλελεύθερων Δημοκρατών, ενώ αυτός μιλούσε από έδρας. Κατόπιν, μία διαπαραταξιακή πλειοψηφία ψήφισε νόμο, με τον οποίο απαγορεύει στην κυβέρνηση την ασύντακτη έξοδο από την ΕΕ. Ως απάντηση, ο πρωθυπουργός ζήτησε την προκήρυξη γενικών εκλογών πριν τις 31 Οκτώβρη, ημέρα λήξης της προθεσμίας για συντεταγμένη έξοδο από την ΕΕ.

Οι θυελλώδεις εξελίξεις στη Γηραιά Αλβιόνα δεν αποτελούν παρά την κορύφωση της επί τρία χρόνια σοβούσας κρίσης γύρω από ένα ζήτημα, που έχει μονοπωλήσει τον πολιτικό διάλογο σε απόλυτο βαθμό και έχει διχάσει βαθιά τη βρετανική κοινωνία. Απέναντι στη μεγαλύτερη μεταπολεμικά κρίση της η Βρετανία σε περίπτωση ασύνταχτης εξόδου θα βρεθεί αντιμέτωπη με ελλείψεις βασικών αγαθών, σε βαθιά οικονομική ύφεση και με κίνδυνο για την ακεραιότητα της ομοσπονδίας, αφού είναι υπαρκτή πλέον η πιθανότητα ανεξαρτητοποίησης της Σκωτίας και η συνένωση της

Βόρειας Ιρλανδίας με την Ιρλανδία.

Η απόφαση της πλειοψηφίας του Βρετανικού λαού για έξοδο από την ΕΕ στο δημοψήφισμα του 2016, την οποία προκάλεσε και κατόπιν της οποίας ηγήθηκε η συντηρητική κυβέρνηση των Tories, υποδαυλίστηκε κυρίως από συντηρητικά αντανακλαστικά, όπως η επαναθεμελίωση της Βρετανικής εθνικής ταυτότητας, ο ρατσισμός προς τους μετανάστες από την ΕΕ, η αντίθεση στην πολυπολιτισμικότητα, ο φόβος ότι οι μη Βρετανοί παίρνουν τις δουλειές από τους Βρετανούς κτλ. Πλέον όμως η κατεξοχήν συντηρητική βρετανική κοινωνία βρίσκεται σε μία νέα αβέβαιη πραγματικότητα, καθώς αρχίζει να εισπράττει το βαρύ κόστος της ρήξης με την ΕΕ. Στις επερχόμενες κάλπες θα αποφασίσει αν οι λόγοι για τους οποίους αποφάσισε υπέρ του Brexit αξίζουν για να τραβήξει τη ρήξη αυτή μέχρι τέλους.

Η στάση της Αριστεράς απέναντι στην ΕΕ είναι ανέκαθεν διφορούμενη. Από τη μία πανθομολογείται ότι το οικοδόμημα της ΕΕ είναι ένας θεσμός με εγγεγραμμένο τον νεοφιλελευθερισμό στο dna του, δηλαδή στις καταστατικές συνθήκες της, περιορίζοντας έτσι τη δυνατότητα προοδευτικών μεταρρυθμίσεων μίας εκλεγμένης κυβέρνησης με αριστερό πρόσημο σε ένα κράτος-μέλος. Ως εκ τούτου, η άμεση ή μεσοπρόθεσμη ρήξη και έξοδος από την ΕΕ συνιστά μονόδρομο για μία αριστερή δύναμη στην εξουσία.

Στον αντίποδα, γίνεται επίσης κοινά αποδεκτή η σύγχρονη διεξαγωγή του κοινωνικού πολέμου από το κεφάλαιο πέραν των εθνικών συνόρων και η ανάγκη περιφερειοποίησης/διεθνοποίησης της κοινωνικής πάλης για την ανάσχεση της υπερφαλάγγισης των κοινωνικών κινημάτων.

Στα πλαίσια αυτά, προκρίνεται στρατηγικά η παραμονή και η πάλη για την αλλαγή των συσχετισμών εντός της ΕΕ, ώστε, αν αυτή επέλθει, η πάλη να δοθεί από καλύτερες θέσεις για τα κινήματα και τις πολιτικές τους γραφειοκρατίες. Ενώ λοιπόν αμφότερες οι πλευρές του διαλόγου εντός της Αριστεράς και των κινημάτων ομονοούν σε βασικές θέσεις και στόχους, φτάνουν σε διαφορετικά συμπεράσματα ως προς τη στρατηγική, που πρέπει να ακολουθηθεί

για την επίτευξή τους.

Οι εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο με αιχμή του δόρατος τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο αλλάζουν πια το παραπάνω πλαίσιο. Κατ' αρχάς, αυθεντικότερη πολιτική δύναμη της υποτιθέμενης επιστροφής στο μυθικό παρελθόν του έθνους-κράτους αντί της Αριστεράς αναδεικνύεται παγκοσμίως η Ακροδεξιά, καταλαμβάνοντας είτε με πολιτική ηγεμονία είτε και με εκλογές τα πιο προηγμένα κράτη της Δύσης. Η ακροδεξιά καρπώνεται έτσι πολιτικά τις διαλυτικές τάσεις του διεθνούς πλαισίου κυριαρχίας, που οικοδόμησε από τη δεκαετία του '70 το νεοφιλελεύθερο κύμα και σήμερα αποσταθεροποιεί εξαιτίας των αντιφάσεών του.

Ταυτόχρονα, οι πολιτικά κυρίαρχες δυνάμεις του οικονομικού φιλελευθερισμού διαπερνώνται διαλεκτικά από τις πολιτικές θέσεις της ακροδεξιάς ηγεμονίας, αποβάλλοντας σταδιακά τα κοινωνικά φιλελεύθερα χαρακτηριστικά τους. Ωστόσο, η απόπειρα από τις δυνάμεις αυτές για την επιστροφή στο παρελθόν του έθνους-κράτους, που ούτως ή άλλως ποτέ δεν ήταν ονειρικό -κάθε άλλο-, γίνεται σε έναν κόσμο που σε τίποτα δεν μοιάζει με τον πλανήτη των αρχών του 20ου αιώνα. Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση έχει πια συγκροτήσει εμβρυακά τις δομές για μία παγκόσμια οικονομική και πολιτιστική συνένωση, μολονότι υπό την κυριαρχία του κεφαλαίου. Η οικολογική κρίση, που θέτει σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξη της ανθρωπότητας, απαιτεί επείγουσα πολιτική συνεργασία και αλληλεγγύη στο ανώτατο επίπεδο. Σε τέτοιο διεθνές πλαίσιο κυριαρχίας, η επιστροφή στο έθνος-κράτος συνιστά ρητορικό σχήμα, ακόμη και για τα πιο ισχυρά κράτη του πλανήτη. Η διαλεκτική αλλαγή του διεθνούς πλαισίου κυριαρχίας από νεοσυντηρητικές πολιτικές δυνάμεις οδηγεί σε ανάταση των σύγχρονων κρατικών σχηματισμών πάλι σε διακρατικούς σχηματισμούς, ακροδεξιάς όμως δομής και κοπής, με εντεινόμενους γεωπολιτικούς ανταγωνισμούς, αυξημένα ενδεχόμενα πολιτικών συρράξεων και προφανή αδυναμία επίλυσης πιεστικών παγκόσμιων ζητημάτων, όπως η αλλαγή του κλίματος.

Ενώ λοιπόν η ακροδεξιά Ένωση των Ευρωπαϊκών Εθνών έρχεται όλο

και πιο κοντά και η Ένωση των (αμεσο)Δημοκρατικών Κοινοτήτων της Ευρώπης φαίνεται πιο μακρινή από ποτέ, πώς πρέπει να πορευθούν τα κοινωνικά κινήματα στη λήψη συγκεκριμένων θέσεων στο σήμερα έναντι της ΕΕ;

Η εμπειρία δείχνει αφενός ότι η προσπάθεια υιοθέτησης αντί-ΕΕ στάσης από αριστερές δυνάμεις στην Ελλάδα δεν απέτρεψε την πολιτική κεφαλαιοποίηση του σχετικού κοινωνικού ρεύματος από την ακροδεξιά. Αφετέρου η απόλυτη μονοπώληση της πολιτικής ζωής από το Brexit στη Γηραιά Αλβιόνα έθεσε εκτός πλαισίου την αυθεντικά σοσιαλδημοκρατική ατζέντα του Κόρμπυν σε καιρούς σοσιαλφιλελευθεροποίησης της ριζοσπαστικής Αριστεράς, με κίνδυνο τη μη εκλογή του στις επερχόμενες εκλογές. Ο δεξιός λαϊκισμός της επένδυσης στην ενότητα του έθνους ήταν ιστορικά ανέκαθεν κατά κανόνα πιο ισχυρός από τον αριστερό πραγματισμό της αναδιανομής εξουσίας υπέρ των καταπιεζόμενων. Σε καιρούς νεοφιλελεύθερης ηγεμονίας η υπέρβαση αυτού του περιορισμού γίνεται δυσχερέστερη από ποτέ.

Ωστόσο, η ιστορική ανάλυση της κοινωνικής αντιεξουσίας δείχνει ότι τα μαζικά κοινωνικά κινήματα έχουν να επιδείξουν συγκεκριμένες υπερβάσεις του διπόλου έθνος-κράτος/διεθνές πλαίσιο νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας μέσα από το alter-mondialist κίνημα. Ταυτόχρονα, οι φυγόκεντρες τάσεις, που δημιουργούν οι σύγχρονοι πολιτικοί θεσμοί, έχουν προσφάτως αναδείξει ξανά την πόλη ως ημιαυτόνομη πολιτική οντότητα, με ριζοσπαστικά αριστερά κινήματα να στέλνουν αριστερές γραφειοκρατίες σε μία σειρά δήμους και να επιτρέπουν έτσι την εκδίπλωση προοδευτικής ατζέντας.

Αντίστοιχα, οι σύγχρονες κινητοποιήσεις σε όλο τον κόσμο φέρνουν ξανά στο προσκήνιο **τα κοινά** και την ανάταση νέου τύπου κοινοτήτων σε όλο τον κόσμο, που διακρίνονται από την παραδοσιακή κοινότητα στη βάση της ανοιχτότητας, του μοιράσματος, του συνεργατισμού και της κατανεμημένης εξουσίας. Με αυτά τα εφόδια στη φαρέτρα τους τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα μπορούν να επιφέρουν τις ποθητές υπερβάσεις στο δίπολο έθνος-κράτος/διεθνές πλαίσιο κυριαρχίας, κυριαρχώντας

με προοδευτικό πρόσημο στις σύγχρονες φυγόκεντρες τάσεις προς τον κοινοτισμό και οργανώνοντας τη βάση της κοινωνίας σε ριζικά δημοκρατική κατεύθυνση.

Στο επίπεδο της κεντρικής πολιτικής εξουσίας είναι επίσης εφικτή αλλά και επειγόντως αναγκαία, τουλάχιστον στη Δύση, η συγκρουσιακή συσχέτιση κινημάτων/γραφειοκρατιών εκπροσώπησης στην κατεύθυνση οικοδόμησης δυαδικής εξουσίας, με τα κινήματα να (πρέπει να) βρίσκονται στον θετικό/πρωτεύοντα πόλο της διαλεκτικής αυτής συσχέτισης. Στα συγκεκριμένα διλήμματα εντός/εκτός ΕΕ, οι απαντήσεις για το ποιες στρατηγικές πρέπει να υιοθετηθούν μπορούν και πρέπει πια να γίνουν πολύ συγκεκριμένες, χαράσσοντας πειστικούς οδικούς χάρτες για την υπέρβαση όχι μόνον της νεοφιλελεύθερης ΕΕ αλλά και του έθνους-κράτους μέσα από ριζοσπαστικές ατζέντες αλλαγής του dna της δομικής εξουσίας του κεφαλαίου σε διακρατικό επίπεδο, δημιουργία δικτύων κινημάτων, κοινοτήτων, συνεταιρισμών και πόλεων από τα κάτω, αποσχίσεις ομάδων κρατών από ήδη υφιστάμενους διακρατικούς σχηματισμούς ή οικοδόμηση νέων στην κατεύθυνση της αμέριστης αλληλεγγύης και συνεργασίας.